

4. ნორმატიული ჩარჩოები სამართლიანი და ეკოლოგიურად უსაფრთხო რესურსების პოლიტიკისთვის

რესურსების პოლიტიკა განიხილავს თუ ვინ და როგორ აკონტროლებს და იყენებს გარემოს. პასუხები რთულია და წინააღმდეგობრივი. ინსტიტუციონალური სტრუქტურები, ძალაუფლება, ცოდნა, მასშტაბი და დრო მნიშვნელოვან განმაპირობებელ ფაქტორებს წარმოადგენენ. ასევე მნიშვნელოვანია ადამიანის ფაქტორი (ურთიერთსაპირისპირო ინტერესებით, მოსაზრებებით) და კონკურენტული ჯგუფებისა და აქტორების პოლიტიკურ სტრატეგიებს შორის ურთიერთქმედება. არსებობს სამი მნიშვნელოვანი ძირითადი პრინციპი, რაც ერთობლივად ხელს უწყობს რესურსების სამართლიანობის შექმნას:

ეკოლოგიური სამართლიანობა: არსებობს რისკი და ზღვრული წერტილები, თუ სადამდე შეუძლია ჩვენს პლანეტას გაუძლოს ზეწოლას ისე, რომ კაცობრიობის კეთილდღეობას არაფერი ავნოს. ჩვენ უნდა გავითვალისწინოთ მათი ურთიერთკავშირი ყველა დონეზე (როგორც ადგილობრივ, ისე გლობალურ) რათა დავიცვათ სიმდიდრე და ეკოსისტემების სიცოცხლისუნარიანობა დღევანდელი და მომავალი თაობებისთვის.

სოციალური სამართლიანობა: ადამიანებს სჭირდებათ ბუნება, ბიომრავალფეროვნება და ბუნების რეპროდუქციული უნარი თავის გადასარჩენად. ადამიანის უფლებების დასაცავად, ძირითადი საჭიროებების დასაკმაყოფილებლად და თითოეული ადამიანის კეთილდღეობის უზრუნველსაყოფად საჭიროა რესურსებზე ხელმისაწვდომობის, მათი კონტროლის და გამოყენების სხვადასხვანაირად გადანაწილება (სხვადასხვა ქვეყნებსა და ხალხებს, ასაკობრივ ჯგუფებს, სქესსა და თაობებს შორის). წყლის, ტყეების, ცოდნის, ნათესების, ინფორმაციის და მრავალი სხვა რესურსის სამართლიანი მოხმარებით უნდა ვუზრუნველყოთ, რომ ერთმა ადამიანმა არ შეუზღუდოს მეორეს ამ რესურსების მოხმარება, ან რომ ერთმა ადამიანმა არ ამოწუროს ისინი მთლიანად. ეს გულისხმობს ყველა იმ რესურსის სამართლიან გამოყენებას, რაც მხოლოდ ერთ ადამიანს არ ეკუთვნის. ეს შეეხება შემდეგი პრინციპის დაცვას „ერთი ადამიანი –ერთი წილი“, განსაკუთრებით საერთო სარგებელთან მიმართებაში. ამ შედეგის მიღწევა საჭიროებს ნდობას და მყარ სოციალურ ურთიერთობებს საზოგადოებების შიგნით და ცალკეულ პირებს შორის.

დემოკრატია: ყველა, ვისაც გარკვეული გადაწყვეტილება ეხება ან მომავალში შეეხება, უნდა მონაწილეობდეს გადაწყვეტილების მიღების პროცესში. სქესი,

ასაკი, რასა, ფენა, წარმოშობა, სექსუალური ორიენტაცია, ფიზიკური თუ ფსიქიკური უნარი თუ უნარშეზღუდულობა არ უნდა განსაზღვრავდეს გვაქვს თუ არა ჩვენ გადაწყვეტილების მიღების უფლებამოსილება. თუმცა, ეს მხოლოდ სასარგებლო იარაღებისა და პროცედურების ნაკრები არ გახლავთ მონაწილეობის მისაღებად, რაც ქმნის დემოკრატიის საფუძველს ქმნის. ნამდვილი დემოკრატიის თამასა უფრო მაღალია და მოიცავს ადამიანისა და ხალხების უფლებების (მათ შორის მატერიალური ბაზის) სრულად განხორციელებას, თანასწორობას და სამართლიანობას.

სამივე ეს პრინციპი მჭიდრო ურთიერთკავშირშია ერთმანეთთან. რესურსების სამართლიანობის სამივე პრინციპის რეალურად დაცვა საკმაოდ დიდი პრაქტიკული გამოწვევების წინაშე გვაყენებს. მაგალითად: სრულ მონაწილეობას ადგილობრივ დონეზე ყველა შემთხვევაში არ მივყავართ იმ გადაწყვეტილებებამდე, რომლებიც იცავენ გლობალურ პლანეტარულ საზღვრებს. და მხოლოდ მონაწილეობა – თუ იგი ძალთა თანაფარდობის დარღვევით ხდება – არ არის საკმარისი. რასაც აქ გთავაზობთ, ზემოთ თქმულის სანაცვლოდ, არის ამ სამი პრინციპის გათვალისწინება პრობლემების გადაჭრის გზების ძიებისას და ხელსაყრელი პოლიტიკის ჩარჩოს ჩამოყალიბება გადაწყვეტილების მიღების ყველა დონეზე.

უკეთესი მომავლის ხედვის ვერსიები უსასრულოა და მათი ფორმულირება ძალზე რთულია და საინტერესო. ქალაქებზე გადატანისას ეს ხედვები მუდამ მოწყვლადი იქნება, რადგან მათი სრულყოფილად ჩამოყალიბება ვერასოდეს მოხდება. მაგრამ ზოგჯერ ეს გვეხმარება ოცნებაში. წარმოიდგინეთ, რომ ზემოთ აღწერილი პრინციპები სინამდვილეში სერიოზულად იქნას აღქმული – როგორ სამყაროში ვიცხოვრებდით მაშინ? როგორი იქნებოდა მომავლის ერთი შესაძლო ხედვა?

გზავნილი მომავლიდან: მოგესალმებით 2044 წლის სამართლიანი მომავლის ფორუმზე...

2044: დღეს მსოფლიო მიუახლოვდა იმ ეტაპს, როდესაც წიაღისეულის მოპოვება (მათ შორის სინთეტიკური სასუქების) სრულიად შეწყვეტილია და უკვე ვხედავთ პოზიტიურ შედეგებს რაიმე მნიშვნელოვანი სოციალური განხეთქილების გარეშე. ბოლო 25 წლის განმავლობაში არ აშენებულა არც ერთი ახალი ქვანახშირის ან ბირთვული ელექტროსადგური და დეცენტრალიზებული და ავტონომიური განახლებადი ენერგოსისტემების, ისევე როგორც სუფთა წყლისა და სანიტარული კონტროლის სისტემების მასიურმა განთავსებამ დიდად გააუმჯობესა საარსებო საშუალებანი სოფლის და ქალაქის ღარიბი მაცხოვრებლებისთვის მთელს მსოფლიოში.

ნედლეულის სამართლიანი და რაციონალური გამოყენების უამრავი ორმხრივი და

მრავალმხრივი წარმატებული პარტნიორობების მიერ მომზადდა ნიადაგი გაეროს რესურსების კონვენციისთვის, რომელიც უკვე მეათე წელია წარმატებით ხორციელდება. ყველა მნიშვნელოვანი რეგიონული და გლობალური კონფლიქტი ტერიტორიებისა და რესურსების ნიადაგზე მშვიდობიანად იქნა მოგვარებული.

მცირე და საშუალო ზომის ფერმერები, რომლებიც ორგანულ პროდუქტებს აწარმოებენ, იცავენ ადამიანის სასურსათო უფლებებს მთელს მსოფლიოში. რადგან პესტიციდები თითქმის აღარ გამოიყენება, ფუტკრის პოპულაცია გაორმაგდა. მიწის რეფორმა, რომელიც პატივს სცემს სათემო მიწების გამოყენების პრინციპებს უზრუნველყოფს მცირე ფერმერების უფლებას მიწით სარგებლობაზე. ქალებსა და მამაკაცებს თანაბრად მიუწვდებათ ხელი საწარმოო რესურსებზე და რეპროდუქციულ სამუშაოზე სქესისა და ასაკის მიუხედავად. ქვეყნის სოფლის მეურნეობის განათლების სამსახურები უზრუნველყოფენ ფერმერებს ცოდნითა და ტრადიციული საწარმოო პრაქტიკის გამოცდილებით, აგრეთვე მრავალნაირი არადაპატენტებული სათესლე მასალებით და კომპოსტის შეტანის უკანასკნელი მეცნიერული ცოდნის გაზიარებით, ნიადაგის ხარისხის უზრუნველსაყოფად.

თანამედროვე კვების რეჟიმის შესახებ განათლების მიღების წყალობით, საშუალო ფენის მიერ საკვების მოხმარების მოდელი საგრძნობლად შეიცვალა გლობალურად. ადამიანები მიირთმევენ ხორცს მხოლოდ კვირაში ერთხელ ან ორჯერ და ჩრდილოეთ ამერიკისა და ევროპის მოსახლეობის თითქმის ნახევარი ვეგეტარიანელი გახდა და შესაბამისად, ბევრად უფრო ჯანმრთელი. შინაური ცხოველები, რომლებსაც ადამიანები იყენებენ, იკვებებიან მათთვის განსაზღვრულ ფართობებზე, რამაც ხელი შეუწყო რეგიონალურ და ადგილობრივ ეკონომიკურ ციკლებს და შეამცირა ნიადაგზე ზემოქმედება. ცხოველთა საკვების გლობალური ბაზარი აღარ არსებობს. ამასთანავე, თანამედროვე ტრანსპორტმა, განათლებამ და კულტურულმა ინფრასტრუქტურამ მნიშვნელოვნად გააუმჯობესა ცხოვრების ხარისხი სოფლად.

ამჟამად თანამედროვე ქალაქებში ყველა მოქალაქე უზრუნველყოფილია უფასო საზოგადოებრივი ტრანსპორტით, რამაც შეამცირა კერძო მანქნების რაოდენობა ქალაქში 90%-ით 2014 წელთან შედარებით.

გლობალურმა შეთანხმებამ ჩაკეტილი ეკონომიკური ციკლის და უნარჩენო წარმოების შექმნაზე მნიშვნელოვნად აამაღლა მინერალებისა და მეტალების აღდგენის დონე, რამაც წარმოშვა დიდი რაოდენობით სამუშაო ადგილები მსოფლიოს მეგაპოლისებში ქალაქის პირობებში ნაწარმის, შენობების და ნარჩენების შენაერთებისა და ელემენტების რეგენერაციის და მეორადი გადამუშავების სფეროში.

სასმელი წყალი, რომელიც არც ისე დიდი ხნის წინ ითვლებოდა ჩვენს ერთ-ერთ ყველაზე მწირ რესურსად და კონფლიქტისა და ომების პოტენციურ წყაროდ – დღეს ქვეყნის შიგნით და მის საზღვრებს გარეთ თანამშრომლობის მთავარ წყაროდ იქცა. ძნელი წარმოსადგენია, რომ სახელმწიფო სახსრები, წყლის კომპანიები, ერთ დროს გაუგებარ

მონსტრებად ითვლებოდნენ.

ამ საუკუნის მეორე ათწლეულში ჩვენ უკვე დავინახეთ ახალი ტენდენცია: ტყის გაჩანაგება სტაბილურად მცირდებოდა გლობალურად და 2025 წელს ნულოვან დონეს მიაღწია.

ამჟამად ბუნებრივი ტყის საფარი ჩვენს პლანეტაზე ისევ იზრდება და რაც უფრო მნიშვნელოვანია: ტყიან რეგიონებში მცხოვრები ადამიანების უფლებები დაცულია. დღევანდელ დღეს ძნელია მონოკულტურების პოვნა. ეკოსისტემების 10%-ზე მეტი დაცულია – ამდენად კლიმატის ცვლილებების შესახებ 1992 წელს ხელმოწერილი გაეროს კონვენციის მიერ დასახული მაჩვენებელი გადაჭარბებულად არის მიღწეული – და გრძელდება კიდევ უფრო მაღალი მაჩვენებლებისკენ სწრაფვა. ახალი მრავალფეროვნება ქალაქებშიც კი შეიმჩნევა მსოფლიო მასშტაბით: ურბანულმა მეზღვეობამ მასიური მოძრაობის სახე მიიღო, რომლის შედეგად ხდება ინდუსტრიული ლანდშაფტების, საზოგადოებების და კულტურების ჩამოყალიბება(ტრანსფორმირება).

ინტერნეტმა ერთმანეთთან დააკავშირა ყველა და ყველაფერი. ახალმა ტექნოლოგიურმა ინფრასტრუქტურამ დასძლია მომხმარებელსა და მწარმოებელს შორის არსებული ბარიერი. მწარმოებელ-მომხმარებლობა უფრო გაიზარდა და შეზღუდა ბაზრების ძალაუფლება. ერთდონიანი ქსელები (ანუ კომუნიკაცია თანასწორთა შორის) წარმოადგენენ მზარდი არამომგებიანი სექტორის ხერხემალს. კაპიტალიზმი, რომელსაც ჩვენ ვიცნობთ, თავიდან ბოლომდე გამოწვევის წინაშე დადგა. სოციალური სამუშაო აღიარებულია, როგორც ადამიანის შრომის უნარის წინაპირობა.